

[86v]

DIVUS JOANNES NEPOMUCENUS
tenera in aetate virtutis et scientiae illustris idea,
imitationi studiosae juventuti propositus

Agente pro theatro academica mediae classis grammaticae juventute
 Pragae ad S. Ignatium a. 1734

INDUCTIO I.

Theolater:	Ut fluctus haeret fluctui et primum intime
Trudit secundus in freti viscera, Notus
Qvando procellas classico rauco evocat,
Ut vaga furente fluctuat Ponto ratis
5 Et huc et illuc fluctibus dubiis natat,
Sic et iuventae ^a pectus affectus trahit
Rapiatque varius. Cerea in bonum ac malum
Variatur instar Protei, flecti potest
10 In utrumqve facilis, sed sine Magistro tamen
Scyllam et Charybdim inter ambiguo capit
Consilia fluxu. Praecipite magis ruit
Incauta gressu vitia, qvo blando vocant
Sociique vultu.
Eusebius:	Legibus igitur probis
Oportet illam regere, ne primo datam
15 Spem fallat herba flore, spes cum qva urbium,
Cum qva labantis patriae augustum decus
Honorqve crescit Numinis.
Theolater:	Tuus hic labor
Studiumqve sit. Te tangit, Eusebi, haud levis
Cura ista, discat tenera consilio tuo
20 Vivere iuventus.
Eusebius:	Providus semper meas
Obibo partes, suggeram, ducam et regam,
Quid demum honestas postulet, leges velint
Prudentiaeque debitus dictet tenor, ^b

⁸ instar] inst. *DJN*.

^a *Juventa*, *ae, f.*, tvar podle 1. deklinace, varianta k *juventas*, *atis, f.*; podobně utvořen tvar *volupta*, *ae, f.*, ve dle kterého ovšem autor užívá i klas. podoby *voluptas*, *atis, f.*

^b Příklad vynechání spojky *ut*, který je pro tuto hru poměrně typický.

- 25 Nutantis animi pendulam lancem traham,
Qvo Numen ipsum, Gratia et Caelum vocat.
At mille fraudes apparat Stygia lues
Philocosmus, insidiatur, extendit suos
Ubique laqueos, nostra ne toto imbibat
Documenta corde. Haud parcat illiciis, qvibus
30 Capiat juventam, et toxicum mistum favis
Fraudis propinet nesciae aetati scelus.
[87r] Theolater: Fontem hunc malorum Philotheus simul obstrue
Palladiusqve. Dum studia sequitur tua,
Praelege salutis monita, sollicitus doce
35 Sana meditari, fraena dominatus pati.
Veta implicari fraude nocturni ducis.
Tu age, crimen oderit omne, virtutum ut colat
Animum decore.
- Philotheus: Spondeo, assiduum viae
Comitem ducemqve (latere ni cogat suo
40 Invitum abire) habebit! Aeternos Stygis
Minabor ignes, mente qvin memori jubens
Aeternitatis volvere infaustae rotam.
Patrata saevo qvam luent qvondam rogo
Virtutis hostes scelera, qvam duret brevi
45 Fugax voluptas tempore, docebo.^c Rosis
Nec stratam ad astra ducere monebo viam.
- Palladius: Tibiqve Palladiqve ne datam fidem
Qvandoqve rumpat, neve virtutis jugo
Collum rebellis subtrahat vitium suis
50 Irretiatqve vinculis et ne scelus
Virtute caepta finiat, agam praemiis
Minisqve.
- Theolater: Votis ergo jungamus operam.^d

INDUCTIO II.

- Philocosmus: Inimica votis nubila recedunt procul,
Propinat ubi Fortuna Craeseas opes
55 Cornuqve fundit divite Argolicas suis

^c *Doceo* se v klasické latině obvykle pojí s větou se spojkou *ut* nebo akuzativem.

^d V posledním verši 1. scény a prvním verši 2. scény se opakuje výraz *votis*, který propojuje obě scény: *vota* jsou ovšem v ústech Theolaterových zabarvena kladně, kdežto na začátku 2. scény to jsou špatné úmysly. Pojem *vota* ve významu „záměry“, „plány“ je navíc pro celou hru klíčový.

- Profusa gazas, ubi qvid aut Arabs legit
 Erythraeum ad aeqvor, in sinum large influit,
 Aut qvid palatus ambit, hoc praebet penus.
 Tranquillitatis aureae ibi semper dies
 60 Agitur, ubi chori perstrepat laeti sonus,
 Serena fulgent lumina et frontis jubar
 Nec maestus unquam denigrat vultum color.
 Et haec seqvaces castra Philocosmi manent.
 Sit ergo, bullit qvamdiu in venis cruor,
 65 Non nisi bonis jocisque faveamus moram.
- Eleutherius: Philocosme, vive, cordium Rex inclyte,
 Amor juventae gloriaque mundi et decus
 Ingens!^e Habebis nutibus fidos tuis
 Numerosiores, asseclae in dies petunt
 70 Tua crebriores castra, qvi sese tibi
 Prono reclinant poplite et parili expetunt
 Voto beari. Stringe sacratos tibi,
 [87v] Amore semper protege et cordi imprime.
- Philocosmus: Vivite, voluptas, gloriae seges meae,
 75 Recreate mentem, qvōd libet, pariter licet.
 Io,^f secundos aula in applausus eat.
- Aulicus 1:^g Jam dulcis aures mulceat chori sonus
 Animetque celeres musica in plausum pedes.
- Omnes: Vive, Philocosme, plaude et aeternos age
 80 Felix triumphos.
- Aulicus 2: Citius Euphrates petet
 Fontem reversus, citius Eois dies
 Occumbet oris, qvam colere te desinam,
 Philocosme Princeps.
- Aulicus 3: Dum suas Euris trahet
 85 Vires ab ortu, nemora dum cervus petet,
 Dum luna nocti praeerit solque afferet
 Lucem diei, tamdiu Lares tuos
 Colemus.
- Aulicus 4: Et ego vivus ingrediar prius

82 te] de *DJN*.

^e Obsahem i strukturu se může jednat o aluzi na hymnus Bernarda z Clairvaux Jesu dulcis memoria, v kterém je Ježíš mj. oslovován: *Ave, Jesu, Rex Inclyte, Jesu decus Angelorum* nebo *amor Jesus dulcissimus*.

^f Z metrických důvodů nutno vyslovovat dvojslabičně [i-jó].

^g *Aulicus 1* rozepsáno podle kontextu a podle výskytu v hrách.

- 90 Philocosmus: Phlegetontis undas, citius in ceram chalybs,
Scopulus in undas migret, in caelum solum,
Qvam non amore pectus aestuet tuo.^h
- 95 Omnes: Agite, iuventa ruat in amplexum freqvens,
Grandes honorum purpuras, Gangis dapes
Tagiqve gazas, omne Philocosmus genus
Spondet voluptae, et quidquid augustus favor
Largusqve faustae continet sortis sinus.
In iussa promptos nos habes, jube, impera.

INDUCTIO III.

- Joannes: Moderator orbis gratiis postquam suis
In immerentis servuli pluit sinum,
Qvam gaudiorum praeferam messem, satis
100 Non explicabo. Nullus est animo locus
Placidae quietis, mente defixum manet
Amare Numen. Semper hoc cogito vigil,
Hoc et quiescens somnio, hoc fesso licet
Rumpit soporem corpori et primum statim
105 Adhuc calentis cordis affectum rapit.
O grande Caeli munus! O Superum favor!
O, perge, Numen, imbre tam diti meum
Rigare pectus! Testor aethereas faces
Suoqve quidquid terra concludit sinu,
110 Dum vescar aura, vita dum sensus reget,
Haerebit animo, ut diligam solum Deum.
Perdere virentis otio crimen reor
Florem iuventae. Qvamdiu ergo aetas viret,
Excolere rectis artibus mentem lubet,
115 Lubet vacare literis. Semper tamen
Pietas amoris principem locum feret.
- [88r] Pidomenus: Desiderate millies votis mihi,
Decus Minervae, corculum innocentiae,
Vivito, Joannes!
- Joannes: Plurimam vobis Polus

^h Cf. Sutton, D. F. (ed.): *Joseph Simon, Theoctistus (1654)* – el. zdroj <http://www.philological.bham.ac.uk/theo/> (cit. 10.1.2015), v. 379–382: *citius in ceram chalybs, Scopus in undas migret, in coelum solum / Ille in tenacem mentis innocuae virum / Qvam migret unquam.*

- 120 Reddat salutem.
 Theophobus: Nos tuae vitae duces
 Viaeqve comites, latere ni arceas tuo,ⁱ
 Habes perennes, qvos favens mittit suo
 Caelum clienti, rebus ut semper tuis
 Votisqve consulamus.
- Joannes: O faustum jubar!
- 125 O lux beata!^j Qvam mihi vestro datur
 Gaudere amore. Numinis veneror manum.
 Vestris relinqvo nutibus memet lubens;
 Aeneam Achates citius et Orestem prius
 Pylades relinqvet, Nysus Euryalum prius,
 130 Qvam vos amatos deseram comites mihi.
- Pidomenus: Qvae fabor, alto conde sub sinu memor
 Documenta vitae.
- Joannes: Fare, praepando sinum.
- Pidomenus: Multas procellas mundus et fluctus habet,
 Hic haustus undis candor, hic pietas perit,
 135 Illinc acutas haesit ad rupes pudor.
 Secerne veris vana. Speciosus micat
 Ubique fulgor, splendet in opibus nitor,
 Blanditur oculis gemma, Fortunae favor
 Mulcet medullas donaqve voluptae placent.
- 140 At cerne fraudes. Intus implacidae sedent
 Furiae, cruentat angor et finem occupat
 Luctus.
- Theophobus: Joannes, totus in Caelum evibra
 Vota, illa gemmis picta sydereis Domus,
 Arx illa solis, illa flammantis Poli
 145 Tranquilla Sedes temet aeternum suo
 Beabit aevo.
- Joannes: O meta votis unica!^k
 O patria dulcis! Sordet aspectu tui
 Vel splendor orbis ipse, prae tuo mihi
 Squalore vilet!^l omne, qvod non est Deus.
- 150 Theophobus: Hoc qvoqve, Joannes, salubre consilium cape:

ⁱ Cf. v. 38–40.

^j Cf. pseudo-Ambrosius, hymnus O lux beata Trinitas, často užívaný v potridentském breviáři.

^k Cf. Sutton, D. F. (ed.): *Joseph Simon, Vitus (1656)* – el. zdroj <http://www.philological.bham.ac.uk/vitus/> (cit. 16.1.2015), v. 443: *O meta votis unica et finis meis*. Cf. *O meta votis unica, o Deus meis!*, Sutton, D. F. (ed.): *The Anonymous Jesuit Play Ananias, Azarias, Mizael* – el. zdroj <http://www.philological.bham.ac.uk/anania/> (cit. 16.1.2015), v. 1042.

^l *Vilet*, verbum odvozené od adj. *vilis*, *e*.

- Supremus orbis Arbiter, qvodvis bonum
Donumqve nobis apparans, sacrum Sui
Timorem habere Numinis poscit. Procul
Hinc, qvi vereri respuit Numen, procul
155 Abit a favore Caelitum.
- Joannes: Nunquam meis,
Theophobe, fibris timor amorqve Numinis
Sacer exulabit.
- Pidomenus: Ergo Paladii Lares
Superest petamus.
- Joannes: Servuli est Dominos seqvi.
- Pidomenus: Venerande nobis Palladis Praeses, tibi
160 Rursum clientem sistimus, curae tuae
Tradimus alumnum, fingere ut studiis bonis
[88v] Pergas Joannem.
- Palladius: Frontis ingenuae nitor,
Animi character semina ostendit boni
Olim futuri. Nulla degenerem dies
165 Reor Joannem cernet. Occupa locum,
Cordis voluptas, conside et data recole
Praecepta. Multum proderit qvondam meae
Adiisse castra Gymnadis, qvando qvibus
Asvescit aetas prima, adhaerescit seqvens,
170 Juvenesqve qvidqvíd discimus, amamus senes.
Radix amara fateor est scientiae,
Sed melle dulci dulcius fructus sapit.^m
Est sane ad illam dura per vepres via,
Recubare molli non amat, sed nec potest,
175 Scientia toro; gratior sed sui magis,
Dum venerit, erit. Summa, qvos geminus parat
Orbis Polusqve decora, cuncta possidet
Palladis alumnus.
- Eusebius: Qvod tibi curae dedit
Mihiqve Theolater, ut juventutis probe
180 Fingatur aetas tenera, Palladii ad id
Nuper petitam noscere operam lubet.
- Philotheus: Adeamus ergo.

^m Cf. pseudo-Cato, Dicta Catonis, Collectio monostichorum 40: *Doctrina est fructus dulcis radicis amarae* (středověká formulace antické myšlenky, snad Ísokratovy); cf. *Moudrost věků*, D 171, s. 117.

- Eusebius: Fausta sint huic choro
Prospera^que cuncta, gratiis Caelum suis
Vosmet secundet.
- 185 Palladius: Charus o Superum favor!
Desideratos hospites postq^uam licet
Tandem vereri.
- Philotheus: Gratiae segetem tuaeⁿ
Offers, juventa si probis e legibus
Consequitur auctus.
- 190 Palladius: Palladi est praesens suae
Dilecta suboles, Gymnadis tamen unicum est
Decus Joannes, cereae in bonum indolis,
Suis et innocentiae exemplum, inclytus
Pietate, sanctitate. Nec clarus minus
Docto in Lycae^o, literis palmam piis
Palmamq^{ue} doctis^o eripit ille aemulis.
- 195 In ore pietas fulget, in oculis pudor,
In voce pondus.^p Grande ut hinc liceat bonum
Sane augurari.
- Eusebius: Perge Joannem probe
Fingere clientem; corde q^uam flammam fove^t
Pietatis ardensq^{ue} ore, q^uem spirat, Dei
- 200 Amor, Joannem praenotant magnum fore
In orbe lumen.
- Philotheus: Nobile Joannis sibi
Virtus trophaeum construit, dignas feret
Lauros honoris, fama dum late canet
Volans per orbis cardines ejus decus
- 205 Meritasq^{ue} bigis aureis laudes vehet
Joannis olim.
- Palladius: Dicta confirmet Polus.
- [89r]

INDUCTIO IV.

- Eleutherius: Grandia favoris pretia Philocosmi tuli,
Q^uod sua sequantur studia me duce asseclae
Frequentiores. Plura sed memet manent
- 210 Praemia, Joannes si fidem dederit mihi.

ⁿ Cf. Cicero, Pro Milone 13,35: *Quid odisset Clodium Milo segetem ac materiem suae gloriae?*

^o *Literis palmam piis palmamq^{ue} doctis*, geminatio.

^p *In ore pietas fulget, in oculis pudor, in voce pondus*, klimax.

- Qvidquid vel oculus, auris aut sensus cupit
Benignioris sortis, ad nutus huic
Defert, seqvacem millies votis avet.
Hinc versat animum cura, qvos tentem prior
215 Aditus, reclusus gratiae ut pateat sinus.
Dol.:^q Potesne pulchra fronte mentiri, dolos
Versare verbis, arte perfidiam seqvi?
Eleutherius: Possum.
Dol.: Dolosis ergo virtutum notis
220 Gestus refinge. Stet supercilio pius
Ex arte fastus, ore mentitus pudor,
Simulata totum sanctitas pingat virum.
Hoc fretus astu Palladis alumnis pete hic
Jungi eruditus, sis ut Joannis comes,
Gnavam sed operam Praesidi sponde. Dein
225 Qvidquid laboris, consilii quidquid dolus
Animo ministrat, promptus in socios strue.
Eleutherius: Laudanda loqveris, stat tuos nutus seqvi.
Larvam huc cito adfer, fraude sic vultum tegam.
Dol.: Aptissime haeret, cedet ex voto dolus.
230 Ego hinc abibo.
Clom.:^r Qvis fores pulsas?
Eleutherius: Novus
Ego candidatus Palladis jungi comes
Exopto vobis.
Clom.: Patere paululum moram,
Referam petitum Praesidi.
Eleutherius: Refer obsecro.
Tandem apta sese pandet ad fraudes via.
235 Clom.: Hic est Lycae Rector, hunc supplex roga.
Eleutherius: Colende Praeses Palladis doctae domus,
Pande rogandi januam et memet choris
Junge eruditus.

226 socios strue] sociostrue *DJN*.

230 Clom.] Elom. *DJN*.

232 Clom.] Elom. *DJN*.

^q Jméno této postavy patrně vychází ze slovního základu *dolus*, *i. m.* – lest, což odpovídá i charakteru postavy. Jméno však nemůžeme přesně rekonstruovat, proto je ponecháváme ve zkratce.

^r Jméno této postavy se nepodařilo ani přibližně identifikovat, proto je ponecháváme ve zkratce. Jedná se zřejmě o jakéhosi vrátného či sluhu, který už se pak znovu ve hře neobjevuje.

- Palladius: Literarum amor an tuo
 Insedit animo?
- 240 Eleutherius: Tantus, ut neqveam tibi
 Satis explicare.
- Palladius: Si qvod ingenuus amat
 Cliens Minervae, pectori incumbit tuo,
 Monita, ut Magister qvae dabo, observes, lubens
 Subscribo votis.
- Eleutherius: Omnia ad nutus agam.
- 245 Palladius: Ergo fruaris interim consortio
 Horum, qvibuscum tempore statuto meis
 Accede Laribus, indolem ut tentem tuam.
- Narcissus:^s Veni, sodalis.
- Eleutherius: Laetus amplector mihi
 Dilecta capita, summa votorum attigi,
 Vestro aggregatum servulum numero videns.
- 250 Perm.:^t Consilia laudo proboqve tua, dum literis
 Statuis vacare. Qvidqvod utrovis potens
 Magnumqve claret axe, cuncta possidet
 Palladis alumnus.
- Camillus:^u Otium ignavum tamen
 Opus est rescindas, namqve diligentiae
255 Amans alumnus charus est Apollini,
 Exosus autem desidis faedus nota.
- [89v] Eleutherius: Sed qvis laboris semper assumat jugum
 Curasqve foveat? Nunqvod etiam sibi chelyn
 Apollo fessus sumit, intensum jubens
- 260 Qviescere arcum?^v
- Narcissus: Scilicet qvantum decet,
 Dandum est qvieti; distrahi mentem juvat,
 Qvandoqve Zephyri libero afflatu frui.
 Sed plus dierum poscit utilis labor.
- 265 Eleutherius: Catonianum praelegis vitae modum,
 Qvis sibi rigore demeti tanto sinat
 Florem juventae? Si cui abstrusis placet
 Latere claustris, lateat. At sanguis qvibus

265 demeti] demeti *vel* temeti DJN.

^s *Narcissus* rozepisujeme podle výskytu v jiných hrách.

^t Jméno uvedené v rkp. ve zkratce *Perm.* se nepodařilo identifikovat.

^u *Camillus* rozepisujeme podle výskytu v jiných hrách.

^v Cf. Publilius Syrus, *Sententiae* 747: *Intensus arcus nimium facile rumpitur.*

INDUCTIO V.

- 295 Eusebius: Gratissimus ades, Theolater, rebus meis.
Theolater: Te quoque requiro, dulcis Eusebi comes.
Eusebius: Vix tot procellas numerat Euripus freto,
Qvot mollis aetas petitur insidiis. Strophis
Vanisque sponsionibus, honorum favo
300 Hanc nundinatur perfidus scelerum sator
Philocosmus. Aderat missus innocentiae
Decoctor Eleutherius; utqve fascino
Facile juventam retineat, nostris petiit
[90r] Adjungi alumnis, sed malo ferre ocyus.
305 Veni medelam et fraudibus fretum aedibus
Istis abegi.
Theolater: Providae, Eusebi, tuae
Curae rependo gratias, perge obsecro
Vigil juventam regere, ne Circes scypho
Fella bibat. Unus fixius mentem occupet
310 Tamen, Joannes, cujus excelsae vigor
Mentis et amaenior indoles qvoddam mihi
Insinuat animo nectar.
Eusebius: Hic cordis tenet
Thalamum, ille poscit principem curam sibi.
Hunc libet adire, monita qvam cordi imprimat
315 Tenero Philothei et jussa Palladii, lubet
Probare.
Theolater: Menti haec vota quoque suberant meae.
Eusebius: Pupilla Divum,^x candidos dies age!
Joannes: O qvam liqventis gaudii sensus fibras
Animumqve tangit, dum frui vestro datur
320 Rursus favore.
Theolater: Adhucne sedet aevi decus
Fugere caducum, decora virtutum sequi?
Joannes: Citius procellas Eurus, Oceanus minas,
Aestum Charybdis ponet, haec qvam ego deseram.
Eusebius: Placet adamantem pectus indutum. Haud enim
325 Integritati scopulus objicitur tuae

302 Eleutherius] Eleuterius *DJN*.

^x *Divum*, arch. tvar gen. pl., klas. *Divorum* (v rkp. je arch. tvar naznačený přízvukem *Divúm*), podobně viz v. 642 a také *aeternum*, v. 606.

- Unus, Joannes, mille Philocosmus modis
Capit juventam.
- Joannes: Pone sollicitos metus.
Sacratiora dogmata impressa teneo.
Sub sole quidquid nascitur, mortem timet.
- 330 Fortuna quidquid tribuit, eripere parat.^y
Sunt fluxa mundi gaudia et puncto minus
Peritura durant, ocyus Noto avolant.
Qvod astra qvodka Caeli delicias rapit,
Solum dolendum dixerim malum mihi.
- 335 Aeternitatis vivo, ne peream, memor.
- Theolater: Sapuisse nunquam crederis mihi magis:
Sunt nempe vana somnia et inanis vapor,
Qveis^z aucupatur fraudium mille artifex
Philocosmus animos, mergat ut lacu Stygis.
- 340 Eusebius: Sit juncta virtus literis constans tibi,
In alta sic te regna stellantis plagae
Christus potenti dextera elatum vehet.
- Theolater: Fidele Caelo pectus Joannes gerit
Consorsque vitae semper illaesae tenor
- 345 Illi est; propinat gaudii hinc rivos mihi,
Qvoties reviso, cogit, ut plaudat sinus.
- Eusebius: Et mihi medullis insidet charus cliens,
Huc ergo curas vertere assiduas juvat,
Ne quis Joanni sepiat caeptam viam.

[90v]

INDUCTIO VI.

- 350 Eleutherius: Latet illud alte vulnus in venis adhuc,
Eusebius ausus qvo meum est petere caput.
Ergone semper perfidus conatibus
Meis resistat consiliaque dissipet?
- 355 De me triumphet hostis? Insultet, tonet?
Non patiar, umbras juro Tartarii lacus.
Ibo, scelesti studia Philocosmus sciet,
Flammas furoris ut exerat pares meis.

352 conatibus] *seq. littera superfluens m DJN.*

^y Cf. Publilius Syrus, Sententiae 295: *Levis est Fortuna, cito reposcit, quod dedit.* Viz též: *Moudrost věků*, L 49, s. 222.

^z *Qveis*, arch. tvar dat. / abl. pl., klas. *qvibus*.

- Philocosmus: Nondum fidelis tecta repetivit mea
Minister Eleutherius?
- Servus 1: Aderit fors brevi.
- 360 Philocosmus: Bene ominari tarditas missi facit,
Certum secundae spondet eventum rei.
- Servus 2: En tibi cupitum.
- Eleutherius: Vive, terrarum inclyte
Philocosme Princeps.
- Philocosmus: Tibine successit labor?
- Eleutherius: Studium omne vano cecidit eventu irritum,
365 Eusebius effrons, saevus, invisum meis
Tuisque, Princeps, ausibus monstrum vetat,
Qvo crebriores castra Philocosmi petant.
- Philocosmus: Pro quis per artus ignis irarum volat!
Rabie tumesco, totus in furias agor.
- 370 Ergone pestis illa conatus meos
Eludet omnes?
- Eleutherius: Insuper si quid tuo
Fili arbitrato novit, hoc totum suis
Evehit ille machinis. Vigil excubat
Ubique, ne quis veniat in casses tuos.
- 375 Philocosmus: Pro quam molestis aestuat pectus rogis!
Ergone durus, pertinax rursum novos
Exsuscitare pergit et nostro ciet
Regno tumultus? Sceleris haud tantum feram.
Inferna testor flumina, gehennae caput!
- 380 Aeternus iras pascet ultrices dolor.
Prometheus ego non ero Eusebio novus,
Cui dente adunco viscera ac imos mei
Cordis recessus nescius vultur mori
Rodat. Joannem cassibus praedam meis
- 385 Cupio! Resistat hostis, audendum tamen.
- Vanophile et Cosmogenes, proni in mea
Abite vota, centuplos vestro Duci
Plausus daturi, si juventae nobile
Sydus Joannem traxeritis unum meam
- 390 Modo in seqvelam.

359 Eleutherius] Eleutherius *DJN*.

- Vanophilus: Viribus totis agam,
In vota quidquid servit.
- Cosmogenes: Et ego, haud negligens,
Submittat animum, quoque Philocosmi vocat
Favoris aura, flectat Joannes ratem,
Svadebo. Quidquid allicit mentem, instruam.
- 395 Philocosmus: Agite, labori praemium par vos manet.

CHORUS

[91r]

INDUCTIO VII.

- Joannes: Ut flos in hortis oritur et moritur, vices
Humana sic sors ludit in mundi foro.
Pandit theatrum Flora purpureum, viret
Ridetque germen floridum; ast subito cadit
- 400 Fatorum in urnam pallidum. Sic qui modo
Felicitatis ectypon, mundi decus
Apparet, inopine occidit et umbris jacet
Gravibus sepultus. Nobile hoc virtus decus
Et sola et una vendicat, quod tristibus
- 405 Fatis superstes floreat, nusquam mihi
Haec ergo pectore excidet.
- Theophobus: Multum tuus
Placet, Joannes, fervor, at Marpesias
Nutare rupes vidimus. Vidi Noti
Zephyrique flatu concuti annosas cedros.
- 410 Pidomenus: Non fide facile viribus tuis, opem
Superum necesse est expetas, sine qua ruis,
Adamante credis stare cum firmum magis.
- Eusebius: Magnae clientem Matris exopto fore
Temet, Joannes, gratiae cupis thronum
- 415 Devotus illi quis quis accedit, suis
Sese beatum praedicat votis. Huic
Deprome cordis intimi affectus tui,
Cultor Mariae, semita ut te dirigat
Felicitatis.
- Joannes: Tangitis cordis fibras.

- 420 O, quam Mariae nomen auribus influit
 Meis amaenum, dulce! Me totum rapit
 Totusque amore flagrat immenso sinus!
 Huic devovere servulum memet cito,
 Ah, flagito, cito liceat! Huic uni sacer
 425 Vivam secundum Numen.
- Eusebius: Ergo Virginis
 Domum sacratae adeamus. En, colitur pie
 Sub Monte Viridi propitia Genitrix Dei,
 Hic quaere asylum refugiumque tuum elige,
 Svadeo, Joannes.
- Joannes: Millies salve mihi,
 430 Augusta Caeli Domina, terrarum Salus!
 Ter mille plantis oscula infigo Tuis.
 Cerne, o benefica Gratiae Mater, Tuo ut
 Aestuet amore pectus! Ah, omnes mihi
 Solvit medullas ardor! Obsequiis cliens
 435 Tuis dicatus esse suspiro, Tibi
 Servire anhelio. Qvoque Tibi placeam magis,
 Virgo, tuebor pectoris casti nives.
 E rupe praeceps victima Procrusti cadam,
 Scironis ense caesus occumbam prius,
 440 Qvam pectus isthoc Cypridis infami face
 Patiar aduri. Indutus Hyppolitum, minas
 Ridebo Phaedrae, et otium Aegypti nepos
 Ne sim, colubro pejus et cane inseqvar.
 [91v] Uni patebit cor meum posthac Tibi,
 445 Tibi vota ferventesque numerabo preces.
 Ergo secunda gratiis servum Tuum,
 Qvi se reclinat poplite recurvo Tibi.

INDUCTIO VIII.

- Eleutherius: Vanophile Cosmogenesqve, nunc cardo rei
 Vertitur,^{aa} ut hamo melleo Joannem trahas
 450 Ad studia nostra. Veniet hac redux via,
 Agite ergo, quidquid allicere mentem potest
 Sensusqve delinire, prompti accingite.
- Vanophilus: Disposita jam sunt cuncta, nil desideres^{bb}
 Praeter Joannem.
- Cosmogenes: Gaudiis modo eligat
 455 Litare, nostro facile jungetur choro.
- Vanophilus: En, expetitus hospes Joannes adest!
 Eleutherius: O, mille anheli pectoris suspiriis
 Optate! Cordis unica voluptas, ave!
- Joannes: Nescio, quid isthaec sibi velit amoris nota,
 460 Fors ludit error? Debitus tantus favor
 Alii videtur.
- Cosmogenes: Alius haud menti insidet
 Praeter Joannem, te petimus unum et tuas
 Hilares amico stringere amplexu fibras.
- Joannes: Tanto favori gratias reddo, at prius
 465 Pandite, studia quae vestra, quis vitae tenor
 Non fido cuique.
- Eleutherius: Pone noxios metus,
 Ne suspicare quempiam nostris dolum
 Subesse dictis, candidae mentis sumus.
- Vanophilus: Tantum huc pedem infer, nutibus cernes tuis
 470 Aedem paratam.
- Joannes: Sed quid haec rerum notant?
- Cosmogenes: Animus faventum tibi relaxando studet,
 Etenim virentem gaudia aetatem^{cc} decent.
- Joannes: Virtus tenellam nobilis mentem decet.
- Eleutherius: Arcum hunc remittas. Aurea juventam quies,
 475 Pax aurea sales inter ac risum fovet!
 Agite, sodales, ergo, deliciis frui
 Qveat Joannes! Ducite in bonis diem!

^{aa} Cf. Quintilianus, Institutiones Oratoriae 12,8: *Ubi litium cardo vertitur*; zde ve smyslu „jádro pudla“, autor využívá pro vyjádření stěžejního momentu. Viz též Vergilius, Aeneis 1,672: *haud tanto cessabit cardine rerum*.

^{bb} *Desideres*, konj. prez. ve smyslu účelovém.

^{cc} Cf. v. 112: *virentis juventae*.

- Venant.:^{dd} Spument Falerno pocula et Cooscyphi,
Laxare fraena sensibus nobis licet,
480 Gaudete, socii, plausibus mentem date.
Omnes: Vivat Joannes hospes!
Joannes: O curvas nimis
In vana mentes! Gestiant ad organum
Et adhuc tenentes tympanum in Stygem ruunt.
Aulicus 1: Lubetne amaenis paululum mentem dare
485 Ludis Dianae? Musicum aut forsitan melos,
Joci et choreae praeplacent? Manda, impera.
[92r] Aulicus 2: Adest voluptas varia, deliciae merae,
Qvae sine remorsu blanda libertas favet.
Nihilne pectus mulcet?
Joannes: Ah, potius velim
490 Inter furentes tygridis certus necis,
Inter leonis horridos dentes premi,
Mundi fugaces quam eligam illecebras sequi.
Laet.:^{ee} Fors saltus animum poterit allicere tuum,
Ergo sonoras excitet plectrum fides.
495 Nonne placet animo?
Joannes: Magis ego Elysias domos,
Aeterna Tempe praefero voluptae brevi.
Hil[arius]:^{ff} Jucunditatis quidpiam hic forsitan dabit.
Philocosmus: Munera sequuntur plura, te Laribus honor
Excipiet, auro poteris ingenti sinum
500 Cumulare felix teque de medio erutum
In celsioris ferre Fortunae gradum.
Joannes: Sed quid? Smaragdus inter et Eois licet
Inter pyropos litoris Mydas rubet,
Tamen cruentus incubat, somno procul,
505 Procul quiete, vepribus. His Numen dabit
Majora dona, si datam servem fidem.
Non haec anhelat cor meum, in Superum Domos
Infensa terris fertur, et quidquid videt,
Mortale ducit, vana rerum somnia.

491 leonis] leones *DJN*.

^{dd} Postavu nelze jednoznačně identifikovat. Podle smyslu by snad mohlo jít o toho, kdo „loví“ (*venare*) Janovu duši, nebo spíše o toho, kdo má rád lov.

^{ee} Zřejmě jméno postavy odvozené od adj. *laetus*, *a*, *um* – veselý. Možná tato participia neoznačují další postavy, ale stav nálady u jednajících postav, zde tedy patrně dvořanů.

^{ff} Zřejmě *Hilarius* nebo jiné jméno odvozené od adj. *hilaris*, *e* – veselý.

- 510 Mart[ius]:^{gg} Si cordis ignes fortibus pares foves,
Surgito per alta, decora te Martis vehent
Ad astra, bellis inclytum Tellus canet.
- Joannes: Si bella vitiis, bella criminibus gerens
Et victor animum Marte non segni domans,
- 515 De me triumphum concinam. Immensae decus
Hoc esse laudis judico. Haud vano capi
Rerum nitore, spernere humanas opes,
Hoc ego propinqvum judico ad Superos iter.

INDUCTIO IX.

- 520 Nunqvam tua seqvar castra, pro fallax cohors!
Alta est repostum mente documentum datum:
Ab inimicis tuis separare et ab amicis tuis attende.^{hh}
Ah, absit a me, gaudiis ut praeferam
Non desituris temporis puncto brevi
Fugitura mundi gaudia! Immiti metar
- 525 Cras ocyusve Lachesis aut Clothus manu
Ac addar umbris umbra, perituros tamen
Fasces, honores, purpuram ac opes Mydae
Pernox requiram et perdius? Mundi dolis
Sese teneri, quisqvis insanit, sinat.
- [92v] Theolater: Precor, Joannes, vota fortunet Polus.
Joannes: Grandi favore servulum adventu beas.
En, freta fuco turba Philocosmi suis
Rursus paravit me capere laqueis. Dari
Qvae illicia possunt sensuum, ad nutum obtulit.
- 535 Sed vita quidquid continet praesens boni,
Inane munus, jubaris occidui decus
Vanaqve tectas luce quisqviliis puto.
- Theolater: Ingens in animo gaudium excis, at nota
Tamen, Joannes, sola sibi constantia
- 540 Fabricat coronam.
- Joannes: Spondeo firmam fidem.
Hanc nulla mentem pretia, non sortis favor,

521 Ab inimicis tuis separare et ab amicis tuis attende.] Ab inimicis tuis separâre et ab amicis tuis attende *DJN*.

^{gg} Zřejmě jméno naznačující, že jeho nositel je stoupenec Marta, boha války.

^{hh} Sir 6,13: *Ab inimicis tuis separare et ab amicis tuis adtende*. Citát je zmiňován i v synopsi a patrně tvoří jedno z hlavních poselství hry.

- Non si per enses perqve flammarum globosⁱⁱ
 Et mille rapter caedes horrendae necis,
 Vis nulla vertet.
 Theolater: Vita sic expers mali
 545 Boniqve dives aeviterni te manet.
 Nunqvam ergo desine prosequi caeptam viam.
 Joannes: Citius Eoam Zephyrus afflabit domum,
 Qvam non, Theolater, obseqvar monitis tuis.

INDUCTIO X.

- Theolater: Huic ampla fluxit vena divinae indolis,
 550 Cerno, in Joannem profluit pleno alveo
 Laudata virtus. Quid aliud enim praenotant
 Erectus animus, fortis et gravium capax
 Periculorum, lingua consilii ferax,
 555 Prudensqve sensus, qvam decus eum olim fore
 Lumenqve religionis. O, vellent pari
 Ardere flamma et igne flagrare aemuli
 Joannis, ut ament Numen et Caelestium
 Memores sibi datas exigant vitae dies!
 Perqvam venitis commodum,^{jj} socii mei.
 560 Aemulus: Servire si tibi servuli possunt, jube.
 Narcissus: Ad jussa, Theolater, tua paratos vides.
 Theolater: Ubi nunc, amata pectora, egistis moras?
 Rosilus:^{kk} Recreare mentem libuit.
 Theolater: Et amabo, simul
 Eratne vobis junctus Joannes?
 Florilus:^{ll} Nihil
 565 Hilaria pendit nostra, dumtaxat sibi
 Vacare gestit.
 Theolater: Nempe virtutum tenet
 Amor Joannem vinculo tam arcto, ut prius
 Radice ab ima Caucasum avulsum trahas,
 Qvam ut sanctioris deserat vitae modum.

543 necis] neces DJN.

ⁱⁱ Cf. Vergilius, Georgica 1,472–473: *Vidimus undantem ruptis fornacibus Aetnam / flammarumque globos, liquefactaque volvere saxa!*; Vergilius, Aeneis 3,571–574: *sed horrificis juxta tonat Aetna ruinis / [...] Atto- litque globos flammarum et sidera lambit.*

^{jj} *Commodum*, adv. vytvořené od ak. sg. neutr. adj. *commodus*, *a*, *um*.

^{kk} *Rosilus* rozepisujeme podle výskytu v jiných hrách.

^{ll} *Florilus* rozepisujeme podle výskytu v jiných hrách.

- 570 Solum ille volupe ducit in farris nive
Deo latente pascier,^{mm} Divis sacra
Freqvens obire limina, innumera prece
Superos Deumqve flectere. Illecebras fugit
Mundi et voluptae nauseat dulcedinem.
- 575 O, qvam serena sydus aeternum plaga
Fulgebit olim, dum Deus plena manu
[93r] Praemia reponet! Gloria et et meta carens
Caeli voluptas, omne, qvod datur bonum,
Manet Joannem.
- Narcissus: Cordis accendis fibras,
580 Sed nunqvīd istis gaudiis nobis frui
Pariter licebit?
- Theolater: Lege si vitam pari
Sicut Joannes agere, si illius seqvi
Vestigia placet. Hic coronarum leget
Messem subinde, blanda qvi renuens seqvi
585 Mundi, suimet victor existit.
- Rosilus: Procul
Sint ergo mundi gaudia! Illecebrae mihi
Valete carnis! Ite, divitiae Mydae,
Talenta Craesi! Jam Ducem Christum seqvar.
Ne praeda dente Cerberi qvondam vorer
590 Acheronte mersus, praelium inferno Jovi
Et blandienti, qvae libet, carni offero.
- Florilus: Valete, honores! Pompa cum titulis, vale!
Mundo deinceps reprobis, charus Deo
Vivere peropto.
- Narcissus: Nuncium mundo qvoque
595 Ego remittam, marmori innixae ac cedro
Neronis aedes fulgeant, jactet sua
Lucullus orbi pegmata, affluent opes,
Nihil movebunt. Scena sunt fraudum omnia,
Abhinc sacrabo Numini vitae dies.
- 600 Car.:ⁿⁿ Ego qvoque inanem calco Fortunae globum,
Complexus animi decora, stat cordi pudor,
Stat alma pietas, castus aetatis tenor.

574 Mundi] .undi DJN.

^{mm} *Pascier*, inf. *préz.* pas. (med.), klas. *pasci* (živit se, sytit se).

ⁿⁿ Jméno postavý se nepodařilo identifikovat.

- Theolater: Nil hic perenna, perstat immotum nihil,
Fuere Troës, Ilium qvondam stetit,^{oo}
605 Nunc thalamus Helenae factus est Cereris torus.
Aetherea solum stabit aeternum Domus.
- Florilus: Stat mente fixum adamantina Joannem aemuli
Virtute rectisque artibus volumus seqvi.
- Theolater: Supreme Rector syderum et rerum Arbiter,
610 Dirige clientes semita hos recta Tuos
Et caepta vota Gratiis firma Tuis.

INDUCTIO XI.

- Palladius: Pignora adamata! Glorïae quisquis cupit
Solum tenere paceqve optata frui,
Sciat necessum sibi, scientiam ut colat.
615 Ex hac tiaræ Pontifex tollit decus,
Hinc erubescunt purpuratorum tori,
Inde diadema regia prendit manus,
Hinc civitatum fulcra, regnorum bases,
Patriæ parentes et fatiscantis Poli
620 Surgunt Atlantes. Saepe qvia marcet tamen
Sine hoste virtus, unus alterius probet
Ingenium oportet. Proximus igitur dies
Certaminis erit, palma cui venerit, feret
[93v] Dignum laboris praemium.
- Discipulus 1: O tantum forem
625 Victor ego! Quantum plauderem in cordis sinu!
- [Discipulus] 2: Inane votum est, praeripi mihi non sinam
Primos honores.
- [Discipulus] 3: Et ego vobis non ero
Inferior, omne colligam ingenii robur
Viresqve totas exeram, ut locum mihi
630 Primum in Lycaeo vendicem.
- Palladius: Multum placet
Hic vester ardor, diligentiae suae
Jam specimen ergo quisqve praeclarum paret.
- Eusebius: Qvae tibi, Joannes, cura? Vincere si cupis
Victoriaqve clarus inter aemulos

^{oo} Cf. Vergilius, Aeneis 2,325–326: *fuimus Troes, fuit Ilium et ingens / gloria Teucrorum*.

- 635 Enuntiari, Caelitum superest tibi
 Amplas mereri gratias, constans agas.
 Humanus etenim proficit nunquam labor
 Sine Numinis ope, semper auxilio indigi
 Superum manemus. Non tamen petentibus
 640 Juvamina negant, ergo anchoram huc spei
 Jace et favorem precibus intensis tibi
 Mereare Divum. Virginem imprimis tamen
 Deiqve Matrem beneficam, sapientiae
 Sedem, calenti cordis affectu invoca.
 645 Ab hac venire senties lumen tibi.
- Joannes: Ah, ibo monito ductus, Eusebi, tuo,
 Ut hanc cupitam consequar dubius Pharon,^{pp}
 Ibo et sacratis adgeniculabor cliens
 Plantis Mariae. Fervida hanc vincam prece,
 650 Ut mihi recludat Gratiae Mater sinum.
- Eusebius: Hoc age, Joannes, annuet votis tuis,
 Qvae postulanti porrigere fidam manum
 Non tardat ulli.
- Joannes: Dulcis ah Virgo mea!^{qq}
 Tu meum es asylum spesqve mea! Rursus Tuum,
 655 Regina, supplex gratiae accedo thronum;
 Annue petenti, ferre qvae gaudes opem
 Inopi, et benigna meis fave conatibus.

INDUCTIO XII.

- Theophobus: Hucusqve semper aemulos inter suos
 Victor Joannes fuerat et talem fore
 660 Etiam deinceps nullus est dubio locus.
 Satis tuetur diligentia eum sua
 Pietasqve, qva ille Caelicos primus sibi
 Rapit favores.
- Pidomenus: Singulis pronum est bene
 Hoc ominari: lauream e certamine
 665 Feret Joannes, aemulos vincet suos.
 Namqve ille semper certus est victoriae,
 Cui pugnat Aether.
- Philotheus: Decora non isthaec modo
 Carpet Joannes, gloriae qvondam exitum

^{pp} *Pharon*, řec. tvar ak. sg.

^{qq} Cf. oslovení Panny Marie *O dulcis Virgo Maria* v písni O Sanctissima nebo v hymnu *Salve Regina*, s nímž lze najít významové paralely i v následujících verších.

- [94r] Ter laureatum magnus in Superos amor,
Excelsa virtus et pius vitae tenor
Constansque spondet.
- Eusebius: Nosse jam forsán dabit
Palladius, ecqvis vendicet primas sibi
Honoris et qvis lauream tandem ferat.
- 675 Palladius: Huc ergo adeste, Palladis alumni mei,
Multum probastis singuli ingenii robur
Certando. Dederat qvisque profectus sui
Illustre specimen, unus excellit tamen,
Ut inter umbras gemma splendidius micat
Et inter omnes eminet scientia,
- 680 Victor Joannes.
- Philotheus: Debitam hanc palmam sibi
Poscit Joannis diligentia et preces
Junctae labori.
- Alumni 1, 2: Debitam hanc illi dari
Victi fatemur, hunc decent plausus notae,
Hunc decora laudum.
- 685 [Alumnus] 2: Gloríae huic crescit seges,
Redimi virenti laurea dignum est caput,
Dignum triumphis.
- [Alumnus] 3: Palladis nostrae est decus,
Est norma juvenum.
- Eusebius: At literarum non modo
Hic primus inter aemulos ducit chorum,
Virtute praestat caeteris longe, pios
690 Habet seqvaces.
- Palladius: Ergo huic plausus date.
- Omnes: Vivat, perennet, vota fortunet Polus
Semper Joannis.
- Joannes: Debitus totus Deo
Est hic triumphus, omnis e Caelo venit
Numine jubente palma.
- 695 Theo[later]:^{rr} Virtutem probo.
Id esse solum fateor egregium decus,
Virtus honorqve sede cum fulgent pari.
- Philotheus: Sic perge constans vivere sacratus Deo,
Ille radiantem luce gemmarum suis

686 Palladis] ...ladis *DJN*.

^{rr} *Theo.* = *Theolater* nebo *Theophobus*, podle kontextu jde však spíše o *Theolatera*.

700 Fingit coronam; qvosque decursa orbita
Transcribit astris vita flagitio carens,
Solio locatos trahere felicem jubet
Per saecula vitam pacis aeternae sinu.
Joannes: Haec vestra promptus monita suscipio cliens,
Vivam sacratus Numini, nunquam in Deum
705 Amoris aestus cedit a fibris meis.
O Magne Regum Rector et vitae Arbiter!
Si justa posco, si Tuis sacris honor
Accedit aris, servulo hoc fave Tuo,
Virtute clarus pariter et scientia
710 Ut semper addam Gloriae augmentum Tuae.

A. M. D. G. et S. J. N. H.